

Cuprins

Cuvânt înainte	5	K	533
Abrevieri	9	L	535
A	11	M	561
B	81	N	585
C	101	O	605
D	293	P	673
E	399	R	729
F	429	S	805
G	459	T	853
H	473	U	887
I	475	V	891
Î	499	W	907
J	529	Z	909

A

abandonarea bunurilor ereditare, facultate recunoscută de lege moștenitorului care a acceptat succesiunea sub beneficiu de inventar de a preda toate bunurile ce fac parte din averea succesorală creditorilor moștenirii și legatarilor atunci când apreciază că administrarea și lichidarea acelor bunuri este prea împovărătoare pentru el. Constituie o deplasare pură și simplă a posesiunii acelor bunuri și, totodată, o renunțare la însărcinarea de a lichida succesiunea. **A.b.e.** nu știrbește drepturile succesoriale pe care cel care o îndeplinește le are în virtutea vocației sale ereditare. De aici următoarele consecințe juridice: **a)** dacă după plata tuturor datoriilor, sarcinilor și legatelor, ceea ce semnifică lichidarea definitivă a succesiunii, rămâne un excedent de activ, acesta se cuvine de drept moștenitorului care a abandonat bunurile successorale; **b)** în cazul în care cel ce a recurs la **a.b.e.** este moștenitor rezervatar, acesta păstrează dreptul de a cere reducțiunea liberalităților făcute de *de cuius* cu încălcarea drepturilor sale rezervatare; **c)** moștenitorul care abandonează bunurile successorale va preda creditorilor și legatarilor numai bunurile rămase după defunct în masa succesorală, iar nu și pe cele raportate de ceilalți moștenitori. Legea nu cere ca **a.b.e.** să fie făcută într-o anumită formă pentru a fi valabilă. Este însă recomandabil ca moștenitorul în cauză să facă notificări tuturor creditorilor și legatarilor cunoscuți, spre a le aduce la cunoștință faptul abandonării bunurilor successorale la dispoziția lor, precum și o declarație în acest sens, pe care să o depună la notariatul competent.

Prin efectul predării, creditorii și legatarii devin obligați să administreze și să lichideze succesiunea cu observarea regulilor stabilite de lege pentru moștenitorul care a acceptat succesiunea sub beneficiu de inventar. Lichidarea succesiunii poate fi realizată fie personal, de toți creditorii și legatarii împreună, fie prin intermediul unui curator numit de instanța judecătorească competentă, la cererea lor. Această ultimă soluție vizează prioritar situația în care există neînțelegeri între creditori și legatari, ca și atunci când există creditori necunoscuți [sin. *abandonarea moștenirii; predarea bunurilor ereditare*].

abandonarea fondului aservit, facultate recunoscută de lege proprietarului fondului aservit de a abandona acest fond la dispoziția proprietarului fondului dominant pentru a se libera de servitute. Poate fi făcută chiar atunci când proprietarul fondului aservit s-a obligat în titlu să facă pe cheltuiala sa lucrările necesare pentru exercitarea sau pentru conservarea servituții. O atare obligație nu are caracter personal, ci este un accesoriu al dreptului de servitute, care este un drept real principal. Ea are deci caracter de obligație *propter rem* și specificul tuturor obligațiilor de acest gen este faptul că cel ținut de ele se poate libera renunțând la drepturile sale asupra fondului sau lucrului, lăsându-le la libera dispoziție a titularului dreptului corelativ respectivei obligații, care astfel nu mai poate urmări pe debitor, deoarece el nu mai posedă fondul. Deși legea se referă la abandonarea întregului fond aservit, ea trebuie interpretată în sensul că proprietarul aceluia fond poate abandona și numai o parte din el, anume aceea afectată de servitute.

abandonarea imobilului ipotecat, facultate recunoscută de lege terțului care a dobândit un imobil ipotecat în perioada de timp dintre momentul constituirii ipotecii și

momentul începerii realizării acesteia, de a delăsa sau abandona acel imobil spre a fi scos la vânzare de către creditor, fără participarea sa. Pentru ca **a.i.i.** să fie valabilă, trebuie îndeplinite următoarele condiții: **a)** datoria pentru care este urmărit imobilul să nu fie o datorie personală a proprietarului actual; **b)** terțul proprietar să aibă capacitate deplină de exercițiu; **c)** abandonarea să fie totală și fără rezerve și să fie făcută cu îndeplinirea formelor prevăzute de lege. Aceste forme constau într-o declarație făcută de proprietarul actual la grefa judecătorei în a cărei rază teritorială se află imobilul, judecătoria constată abandonarea printr-o încheiere și numește un curator pentru administrarea imobilului abandonat. Urmează apoi vânzarea acestui imobil potrivit regulilor aplicabile la expropriere și în contradictoriu cu cel care a fost numit curator [v. *ipotecă*].

abandonarea moștenirii, v. *abandonarea bunurilor ereditare*.

ab initio, v. *ex tunc*.

ab infestat, v. *moștenire; moștenitor*.

abitație, v. *drept de abitație*.

abonament, v. *contract de abonament*.

abonat, v. *contract de abonament*.

absență, termen ce desemnează o stare de fapt datorită căreia existența unei persoane este incertă. În tehnica juridică, conceptul de **a.** are o semnificație specială: aici, ea se referă la situația aceluia care lipsește de la domiciliu o perioadă mai îndelungată de timp, fără a exista informații cu privire la locul unde se află sau dacă se mai află în viață, astfel încât nu există dovezi nici că trăiește și nici că a murit. De esența **a.** este incertitudinea cu privire la persoana dispărută. Instituția **a.** a fost reglementată în Codul civil român (Cartea I, Titlul IV, Capitolul I), dar a fost abrogată, implicit, prin Legea nr. 173/1941

și apoi, în mod expres, prin Decretul nr. 339/1948, fiind înlocuită, în reglementarea legală actualmente în vigoare, cu instituția dispariției și a morții prezumate.

absolut, v. *drept absolut; nulitate absolută*.

absolvire de răspundere civilă, v. *exonerare de răspundere civilă*.

absorbție, formă de comasare a persoanelor juridice constând în înglobarea de către o persoană juridică existentă și care își menține ființa, a uneia sau a mai multor persoane juridice, care încetează astfel să mai ființeze. Are ca efecte transmisiunea universală a întregului patrimoniu al persoanei (persoanelor) absorbite către persoana juridică absorbantă.

abuz de drept, faptă ilicită constând în exercitarea drepturilor subiective într-un mod contrar scopului lor social-economic, legii sau regulilor de conviețuire socială.

Conform art. 15 C. civ., „Niciun drept nu poate fi exercitat în scopul de a vătăma sau păgubi pe altul ori într-un mod excesiv și nerezonabil, contrar bunei-credințe”. Cazurile caracteristice de **a.d.** sunt: exercitarea unui drept subiectiv exclusiv în scopul de a păgubi pe altul, de a face șicane altuia și de a obține foloase ilicite. **A.d.** se poate înfățișa sub forma unor acte de comisiune (cum este cazul proprietarului fondului dominant care continuă exercitarea servituții constituite în defavoarea fondului aservit și după ce aceasta nu mai prezintă niciun interes pentru el) sau sub forma unor acte de omisiune (cum este cazul refuzului sau întârzierii exercitării unui drept de către titularul său, dacă prin aceasta se prejudiciază persoanele interesate ca dreptul respectiv să fie exercitat la timp). Majoritatea drepturilor subiective consacrate prin normele dreptului civil sunt susceptibile de exercitare abuzivă; fac excepție doar drepturile subiective prin a căror exercitare, indiferent de condițiile în

care aceasta are loc, nu se lezează interesele altuia sau ale societății (ca de exemplu dreptul oricărui coproprietar de a cere oricând lichidarea stării de coproprietate și individualizarea cotei sale din bunurile aflate în proprietate comună pe cote-părți etc.). **A.d.** se poate manifesta atât în relațiile extracontractuale (sub forma exercitării abuzive a oricărui drept real, a exercitării în scopul de șicană a unei acțiuni în justiție ori a unei căi de atac, precum și sub orice altă formă în care exercitarea sau abținerea de la exercitarea anumitor drepturi subiective ar avea ca rezultat vătămarea intereselor generale ale societății sau a intereselor personale ale altui subiect de drept), cât și în planul relațiilor contractuale, unde se întâlnește fie cu ocazia încheierii contractului (spre exemplu, proprietarul condiționează încheierea convenției prin care autorizează pe chiriaș să facă investiții în locuință în vederea sporirii confortului, de exonerarea sa de obligația rambursării acestor investiții sau de acceptarea de către chiriaș a majorării imediate a chiriei), fie pe parcursul executării contractului (cum ar fi exercitarea abuzivă de către vânzător a dreptului de retenție), fie, în fine, cu ocazia încetării contractului (ca de exemplu revocarea intempestivă a mandatului dat unei persoane, rezilierea abuzivă a unui contract de societate etc.). Constituind o faptă ilicită, **a.d.** antrenează, în condițiile legii, răspunderea civilă delictuală a celui care îl săvârșește.

acceptant, termen prin care, în limbajul juridic, se desemnează persoana care acceptă necondiționat oferta de contractare ce i-a fost adresată de către o altă persoană.

acceptant pentru onoare, terț care intervine pentru garantarea onorării unei cambii în suferință, acceptând acea cambie în locul trasului care a refuzat acceptarea ei.

acceptare, *v. acceptarea ofertei; acceptarea succesiunii.*

acceptare a ofertei, manifestarea voinței juridice a unei persoane de a încheia contractul propus de ofertant în condițiile prevăzute în oferta ce i-a fost adresată de acesta într-un asemenea scop. Conform art. 1196 C. civ., „(1) Orice act sau fapt al destinatarului constituie acceptare dacă indică în mod neîndoielnic acordul său cu privire la ofertă, astfel cum aceasta a fost formulată, și ajunge în termen la autorul ofertei. Dispozițiile art. 1186 rămân aplicabile. (2) Tăcerea sau inacțiunea destinatarului nu valorează acceptare decât atunci când aceasta rezultă din lege, din acordul părților, din practicile statornicite între acestea, din uzanțe sau din alte împrejurări”. Pentru a produce efecte juridice, **a.o.** trebuie să îndeplinească toate condițiile cerute de lege pentru voința juridică în general. **A.o.** poate fi expresă sau tacită. Este expresă când se exprimă ca atare în scris sau verbal, într-o manieră ce nu lasă loc la incertitudini. Este tacită atunci când rezultă neîndoielnic din anumite acțiuni sau atitudini (de exemplu, începerea executării de către mandatar a mandatului primit semnifică acceptarea ofertei făcute de mandant în acest sens). La perfectarea contractelor solemne, **a.o.** trebuie să îmbrace forma cerută de lege. De regulă, tăcerea, prin ea însăși, nu valorează acceptare; ea nu constituie un mod de exprimare a consimțământului. Numai prin excepție de la această regulă legea atribuie tăcerii semnificația juridică de acceptare. Astfel, este admisă tacita reconducțiune sau relocațiune: după expirarea termenului stipulat prin contractul de locațiune, dacă locatarul rămâne și este lăsat în posesie, se consideră locațiunea ca reînnoită. Tot așa, atunci când oferta se face exclusiv în interesul destinatarului, simpla tăcere a acestuia are valoare de acceptare (de exemplu, tăcerea debitorului la oferta de remitere de datorie făcută de creditorul său are semnificația

unei acceptări). Nimic nu se opune ca părțile, prin convenția lor, să stabilească, în ceea ce privește viitoarele contracte dintre ele, că simpla tăcere a destinatarului ofertei se interpretează ca acceptare a acesteia. **A.o.** trebuie să îndeplinească următoarele cerințe: să fie pură și simplă; să fie neîndoielnică; să fie făcută în termen. **A.o.** trebuie să fie concordantă cu oferta; destinatarul trebuie să accepte integral oferta, fără a formula rezerve și fără a propune modificări privind clauzele esențiale ale viitorului contract, în caz contrar ea având valoare de contraofertă. Cerința referitoare la caracterul neîndoielnic al **a.o.** vizează ipoteza când aceasta este tacită; în cazul acceptării exprese, caracterul neîndoielnic al consimțământului la contractare este o notă inerentă acesteia. **A.o.** făcută după expirarea termenului prestabilit de ofertant sau, în lipsa unui astfel de termen, după expirarea unui termen rezonabil este tardivă, deoarece oferta devine caducă. De asemenea, **a.o.** se consideră tardivă și atunci când a fost făcută după revocarea ofertei; în ambele situații însă ofertantul are libertatea să-și reconsidere oferta și să primească acceptarea ca fiind valabilă [v. și *ofertă*].

acceptare a succesiunii, mod de exercitare a dreptului de opțiune succesorală concretizat în actul juridic unilateral, prin care succesibilul având vocație universală, cu titlu universal sau cu titlu particular, primește moștenirea la care este îndreptățit și, totodată, își consolidează drepturile succesoriale dobândite în privința acesteia din momentul deschiderii ei. Este reglementată în Codul civil, la art. 1106-1119. Codul civil prevede că, în toate cazurile, **a.s.** este sub beneficiu de inventar (art. 1114 C. civ.). **A.s.** este necesară deoarece succesibilul nu este obligat să primească moștenirea la care este chemat, deși transmiterea drepturilor succesoriale operează în

favorearea sa din chiar momentul deschiderii succesiunii; legea îi recunoaște un drept de opțiune succesorală, în virtutea căruia el poate alege între **a.s.** și repudierea succesiunii, în acest din urmă caz pierzându-și retroactiv orice drepturi succesoriale. Pentru a fi valabilă, **a.s.** trebuie făcută înăuntrul termenului stabilit de lege pentru exercitarea dreptului de opțiune succesorală, care, potrivit art. 1103 C. civ., este de un an de la data deschiderii moștenirii. **A.s.** este indivizibilă, în sensul că privește întreaga moștenire, nefiind posibilă exercitarea ei numai cu privire la o parte din moștenire. Acceptarea consolidează transmisiunea moștenirii realizată de plin drept la data decesului. Moștenitorii legali și legatarii universali sau cu titlu universal răspund pentru datoriile și sarcinile moștenirii numai cu bunurile din patrimoniul succesoral, proporțional cu cota fiecăruia. Legatarul cu titlu particular nu este obligat să suporte datoriile și sarcinile moștenirii. Prin excepție, el răspunde pentru pasivul moștenirii, însă numai cu bunul sau bunurile ce formează obiectul legatului, dacă: **a)** testatorul a dispus în mod expres în acest sens; **b)** dreptul lăsat prin legat are ca obiect o universalitate, cum ar fi o moștenire culeasă de către testator și nelichidată încă; în acest caz, legatarul răspunde pentru pasivul acelei universalități; **c)** celelalte bunuri ale moștenirii sunt insuficiente pentru plata datoriilor și sarcinilor moștenirii [v. și *acceptare pură și simplă a succesiunii; acceptare sub beneficiu de inventar a succesiunii*].

acceptare forțată a succesiunii, v. *acceptare pură și simplă a succesiunii*.

acceptare pură și simplă a succesiunii, varietate a acceptării moștenirii de specificul căreia este exprimarea voinței moștenitorului de a primi pur și simplu (adică necondiționat) succesiunea deschisă la care are vocație. Se caracterizează prin

următoarele trăsături distinctive: **a)** are ca rezultat păstrarea și consolidarea calității de moștenitor și, prin aceasta, a drepturilor succesoriale dobândite ca efect al deschiderii succesiunii; **b)** antrenează confundarea patrimoniului succesoral cu patrimoniul moștenitorului acceptant; **c)** implică răspunderea moștenitorului acceptant pentru datoriile defunctului *ultra vires hereditates*, adică nu numai cu activul moștenirii, ci și cu propriul său patrimoniu. **A.p.s.s.** poate fi: voluntară și forțată. **A. A.p.s.s.** voluntară poate fi, la rândul ei, expresă sau tacită. **a)** *Acceptarea voluntară expresă* comportă o manifestare de voință neechivocă, făcută în scopul însușirii calității de moștenitor și care trebuie să fie constatată printr-un înscris (autentic sau sub semnătură privată) fie redactat special în acest scop, fie întocmit în alt scop, dar din cuprinsul căruia să rezulte o atare manifestare de voință (cum este o notificare trimisă unui debitor al defunctului); **b)** *Acceptarea voluntară tacită se concretizează în* îndeplinirea de către succesibil a unui act pe care acesta nu l-ar putea săvârși decât în calitate de moștenitor (ca de pildă actele de dispoziție și actele de administrare care nu prezintă caracter urgent, făcute cu privire la bunurile succesoriale, folosirea bunurilor succesiunii, plata impozitelor aferente, cererea de deschidere a procedurii succesoriale, introducerea unei acțiuni succesoriale etc.). Acceptarea voluntară (expresă sau tacită) poate fi făcută și prin reprezentare, precum și prin ratificarea, în termenul legal de opțiune succesorală, a actelor de acceptare săvârșite de o altă persoană în calitate de gestor de afaceri. **B. A.p.p.s.** este forțată atunci când succesibilul este obligat prin efectul legii, cu titlu de sancțiune, să accepte moștenirea fără beneficiu de inventar, ca urmare a săvârșirii unor fapte de dosire sau dare la o parte, cu intenție, a unor bunuri succesoriale. Con-

form art. 1119 C. civ., o astfel de acceptare necesită îndeplinirea următoarelor condiții: să existe o sustragere, dosire sau o dare la o parte a unor bunuri succesoriale ori o ascundere a unei donații supusă raportului sau redușunii de către succesibil; sustragerea, dosirea sau darea la o parte a acelor bunuri să aibă caracter fraudulos, adică să fie făcută cu intenția de a-i păgubi pe ceilalți moștenitori (cum ar fi, bunăoară: prezentarea de către succesibil a unui testament fals, ascunderea unei donații primite de la defunct etc.); sustragerea frauduloasă să fie săvârșită de un moștenitor după deschiderea succesiunii; sustragerea, dosirea sau darea la o parte a unor lucruri să aibă ca obiect bunuri succesoriale. Nu sunt întrunite aceste condiții în cazul în care darea la o parte a unor bunuri succesoriale se face din eroare. Succesibilul vinovat de ascunderea sau sustragerea lucrurilor pierde dreptul să ia partea ce i s-ar fi cuvenit din acele bunuri și, după caz, va fi obligat să raporteze ori să reducă donația ascunsă fără a participa la distribuirea bunului donat. Această sancțiune, ce are semnificația unei pedepse civile instituite de lege împotriva moștenitorului vinovat de asemenea acte, primește aplicare chiar și față de succesibilii incapabili, cu condiția ca aceștia să fi avut capacitate delictuală la momentul când au săvârșit sustragerile frauduloase. Moștenitorul aflat în această situație este ținut să plătească datoriile și sarcinile moștenirii proporțional cu cota sa din moștenire, inclusiv cu propriile sale bunuri.

acceptare sub beneficiu de inventar a succesiunii, varietate a acceptării moștenirii, de specificul căreia este exprimarea voinței succesibilului de a primi moștenirea deschisă în folosul lui numai sub condiția beneficiului de inventar, evitând astfel riscul de a se implica cu propriul său patrimoniu în plata datoriilor ce grevează

succesiunea. Conform noului Cod Civil, acest tip de acceptare a moștenirii este aplicabilă tuturor categoriilor de moștenitori (legali, legatari universali sau cu titlu universal), nu doar minorilor sau persoanelor puse sub interdicție judecătorească. Art. 1114 alin. (2) C. civ. prevede că „Moștenitorii legali și legatarii universali sau cu titlu universal răspund pentru datoriile și sarcinile moștenirii numai cu bunurile din patrimoniul succesoral, proporțional cu cota fiecăruia”. Din conținutul acestui text legal rezultă că, în toate cazurile, prin efectul acceptării moștenirii, obligația moștenitorului legal, a legatarului universal sau cu titlu universal de a suporta pasivul succesoral este limitată de legiuitor la valoarea activului succesoral dobândit de respectivul moștenitor sau legatar. În aceste condiții, inventarierea bunurilor successorale este obligatorie în toate cazurile. Art. 1115 C. civ. dispune în acest sens că succesibilii, creditorii moștenirii, precum și orice persoană interesată pot cere notarului competent să dispună efectuarea unui inventar al bunurilor din patrimoniul succesoral. În cazul în care aceștia sau persoanele care dețin bunuri din masa succesorală se opun la efectuarea inventarului, instanța de judecată de la locul deschiderii moștenirii va dispune efectuarea respectivului inventar. Conform alin. (3) al acestui text legal, „Inventarul se efectuează de către persoana desemnată prin acordul succesibililor și al creditorilor sau, în lipsa unui asemenea acord, de către persoana desemnată fie de notar, fie, după caz, de instanța de judecată competentă”. În legătură cu inventarierea bunurilor successorale se întocmește un proces-verbal ce va cuprinde: enumerarea, descrierea și evaluarea provizorie a bunurilor ce se aflau în posesia defunctului la data deschiderii moștenirii. În cazul în care proprietatea unor bunuri este contestată, respectivele

bunuri vor fi menționate separat. De asemenea, în cuprinsul inventarului vor fi făcute mențiuni cu privire la pasivul succesoral. Cât privește bunurile successorale care se găsesc în posesia altei persoane, acestea vor fi inventariate cu precizarea locului unde se află și a motivului pentru care se găsesc în acel loc. Atunci când, cu ocazia inventarierii, se va găsi un testament lăsat de defunct, acesta va fi vizat spre neschimbare și va fi depus în depozit la biroul notarului public. Inventarul va fi semnat de persoana care l-a întocmit, de succesibilii aflați la locul inventarierii, iar în lipsa acestora sau în cazul refuzului lor de a semna, inventarul va fi semnat de doi martori.

A.s.b.i. împiedică realizarea confuziunii între patrimoniul succesoral și cel al moștenitorului acceptant. De aici, următoarele consecințe: răspunderea moștenitorului pentru pasivul moștenirii are loc numai în limitele activului succesoral; drepturile și acțiunile moștenitorului împotriva succesiunii nu se sting, ci pot fi exercitate, deoarece confuziunea nu s-a produs; după acceptare, moștenitorul poate dobândi anumite drepturi față de succesiune (de exemplu, prin efectul subrogării sale în drepturile unui creditor al succesiunii pe care l-a plătit, succesibilul acceptant devine, el însuși, creditor al moștenirii). Moștenirea acceptată sub beneficiu de inventar devine o masă de bunuri supusă lichidării, ceea ce presupune vânzarea bunurilor successorale, pentru procurarea sumelor necesare achitării pasivului succesoral, precum și plata efectivă a datoriilor care îl compun. Emolumentul moștenirii, adică ceea ce rămâne după efectuarea acestei operațiuni, se cuvine moștenitorului acceptant. Administrarea moștenirii și înlăturarea lichidării succesiunii revine moștenitorului acceptant, care este proprietarul bunurilor successorale. El este obligat să dea socoteală

creditorilor și legatarilor asupra modului de desfășurare a lichidării moștenirii. Beneficiul de inventar încetează pe data când moștenitorul acceptant a predat socolile. Totodată, încetarea beneficiului de inventar mai poate interveni și în următoarele cazuri: dacă moștenitorul renunță pur și simplu la beneficiul de inventar (întrucât într-o atare situație, el devine un acceptant pur și simplu) și când acesta este decăzut din beneficiul de inventar cu titlu de sancțiune (de exemplu, dacă ascunde sau dă la o parte bunuri succesoriale).

acceptare voluntară a succesiunii, v. *acceptare pură și simplă a succesiunii*.

accesiune, mod de dobândire a drepturilor reale care constă în încorporarea materiala a unui lucru mai puțin important într-un lucru mai important și în virtutea căruia, dacă cele două lucruri au aparținut unor proprietari diferiți, proprietarul lucrului mai important dobândește dreptul de proprietate și asupra lucrului mai puțin important, încorporat; Conform art. 567 C. civ., prin efectul accesiiunii, proprietarul unui bun devine proprietarul a tot ce se alipește cu bunul ori se încorporează în acesta, dacă legea nu prevede altfel. În anumite condiții, proprietarul lucrului încorporat este îndreptățit să primească o despăgubire, în temeiul îmbogățirii fără justă cauză. După obiectul principal la care se refacă, **a.** poate fi: **a)** imobiliară, care, la rândul său, este naturală sau artificială; **b)** mobilă.

accesiunea albiei unui râu, formă de realizare a accesiiunii imobiliare naturale care constă în dobândirea de către proprietarii terenurilor riverane a dreptului de proprietate asupra terenului care a constituit vechea albie a unui râu sau fluviu care și-a schimbat cursul, dacă această schimbare s-a produs în mod natural.

Potrivit art. 573 alin. (1) C. civ., albiile râurilor aparțin proprietarilor riverani, cu excepția acelor care, potrivit legii, fac obiectul proprietății publice [v. și *insulele și prundișurile*].

accesiunea animalelor, formă de realizare a accesiiunii imobiliare naturale care constă în extinderea dreptului de proprietate al titularului unui teren asupra animalelor care se instalează pe acel teren, pe întreaga durată de timp a rămânerii lor pe terenul său. Această extindere a dreptului de proprietate nu privește animalele din fondul cinegetic și este recunoscută numai în măsura în care nu lezează proprietatea de stat; ea se referă la animalele semisalbatice, cum sunt porumbeii, albinele, peștii și alte asemenea animale care trec pe fondul altui proprietar cât timp rămân pe acest fond. Art. 576 alin. (2) exceptează de la această regulă situația în care trecerea respectivelor animale a fost provocată de prin fraudă sau prin artificii.

Potrivit aceluiași text legal, și animalele domestice rătăcite pe terenul altuia îi revin acestuia din urmă, dacă proprietarul lor nu le revendică în termen de 30 de zile de la date declarației făcute la primărie de către proprietarul terenului. De asemenea, roiul de albine trecut pe terenul altuia revine proprietarului acestuia numai dacă proprietarul roiului nu îl urmărește sau încetează să îl urmărească timp de două zile [art. 576 alin. (3) C. civ.].

accesiune imobiliară artificială, formă a accesiiunii imobiliare a cărei înfăptuire presupune intervenția omului și implică obligația proprietarului ce beneficiază de ea să plătească despăgubiri celui în detrimentul căruia a operat. Conform art. 577 alin. (1) C. civ., „Construcțiile, plantațiile și orice alte lucrări efectuate asupra unui imobil, denumite în continuare lucrări, revin proprietarului acelu imobil dacă prin lege sau act juridic nu se prevede altfel”.

În cazul în care lucrarea este realizată de proprietarul imobilului cu materialele sale sau cu materialele altuia, dreptul de proprietate asupra lucrării se naște în favoarea proprietarului imobilului din momentul începerii lucrării, pe măsura realizării ei, dacă prin lege sau act juridic nu se prevede altfel [art. 577 alin. (2) C. civ.].

Legiuitorul face distincție între lucrări autonome și adăugate, respectiv cu caracter durabil sau provizoriu.

Sunt considerate lucrări autonome: construcțiile, plantațiile și orice alte lucrări cu caracter de sine stătător realizate asupra unui imobil.

Sunt lucrări adăugate acele lucrări care nu au caracter de sine stătător, precum: lucrările necesare din categoria cărora fac parte acele lucrări în lipsa cărora imobilul ar pieri sau s-ar deteriora; lucrările utile, din categoria cărora fac parte lucrările ce sporesc valoarea economică a imobilului; lucrările voluptorii care sunt acelea care se execută din simpla plăcere a aceluia care le realizează, fără a spori valoarea economică a imobilului.

Legea reglementează două cazuri de acest fel: **a)** construcția sau plantația făcută de proprietar pe terenul său, însă cu materialele altuia; **b)** construcția sau plantația făcută de o persoană cu materialele sale, însă pe terenul altcuiva. Și într-un caz, și în celălalt, se are în vedere premisa că terenul este lucrul principal, iar prin accesiune proprietarul lui devine și proprietarul construcției sau plantației. Proprietarul terenului care a făcut construcții, plantații sau lucrări cu materiale străine este obligat să plătească valoarea materialelor și eventualele daune proprietarului materialelor, acesta din urmă neavând dreptul de a le ridica. Proprietarul terenului pe care au fost executate asemenea lucrări de către un constructor de rea-credință, cu materialele acestuia, poate să păstreze lucrările în

proprietatea sa, cu obligația de a plăti constructorului jumătate din valoarea materialelor și a muncii prestate, ori din sporul de valoare adus imobilului, să oblige pe constructor să-și ridice pe cheltuiala sa lucrările făcute, eventual cu obligarea sa și la plata despăgubirilor pentru prejudiciile cauzate proprietarului terenului, ori să ceară obligarea constructorului de rea-credință să cumpere imobilul la valoarea de circulație pe care acesta ar fi avut-o dacă lucrarea nu s-ar fi efectuat (art. 582 C. civ.). În cazul în care însă lucrările, construcțiile sau plantațiile sunt făcute de un constructor de bună-credință, proprietarul terenului devine în mod obligatoriu și proprietarul acestora, fără a mai putea cere dărâmarea sau ridicarea lor; păstrând construcțiile sau plantațiile, el este dator să-l dezdăuneze pe constructor, fie achitându-i contravaloarea materialelor și a muncii, fie plătindu-i o sumă de bani egală cu creșterea valorii fondului ca urmare a efectuării lucrărilor respective. De asemenea, conform art. 581 lit. b) C. civ., proprietarul imobilului poate să ceară obligarea constructorului de bună-credință să cumpere imobilul la valoarea de circulație pe care acesta ar fi avut-o dacă lucrarea nu s-ar fi efectuat. În ambele cazuri, constructorul – fie el de bună sau rea-credință – devine creditor al proprietarului terenului, având o creanță în despăgubire supusă prescripției extinctive, care începe să curgă din momentul când proprietarul terenului formulează pretenții cu privire la lucrările efectuate pe terenul lui; până la onorarea acestei creanțe, constructorul se bucură de un drept de retenție în privința construcțiilor.

De precizat că art. 579 alin. (1) C. civ. instituie prezumția că orice lucrare este făcută de proprietarul imobilului, cu cheltuiala sa și că îi aparține lui, până la proba contrară. Conform alin. (2) al acestui